

WOJCIECH J. JANIK

BEZPIECZEŃSTWO MIĘDZYNARODOWE WYBRANE ORGANIZACJE

BEZPIECZEŃSTWO MIĘDZYNARODOWE WYBRANE ORGANIZACJE

WYBÓR TEKSTÓW Z KOMENTARZEM
WOJCIECH J. JANIK

ELBLĄG 2016

Recenzent

Prof. dr hab. Andrzej Sylwestrzak

Prof. dr hab. Andrzej Misiuk

Korekta, skład i łamanie

Oficyna Wydawnicza Edytor.org

Korekta

Lidia Ciecierska

Projekt okładki

Edytor.org

© Copyright by *Wojciech J. Janik*, Elbląg 2016

ISBN 978-83-89113-66-5 druk

ISBN 978-83-89113-82-5 on-line pdf

Wydawca

Elbląska Uczelnia Humanistyczno-Ekonomiczna

ul. Lotnicza 2, 82-300 Elbląg

tel. 0-55 239 38 02, fax 0-55 239 38 01

www: euh-e.edu.pl

Druk i oprawa

Totem.com.pl sp. z o.o., sp. k.

SPIS TREŚCI

WSTĘP	9
ROZDZIAŁ 1. LIGA NARODÓW	
1.1. Czternaście Punktów Wilsona	24
1.2. Traktat Ligi Narodów	27
1.3. Traktat Przeciwwojenny	38
1.4. Informacje dodatkowe i komentarz	43
ROZDZIAŁ 2. ORGANIZACJA NARODÓW ZJEDNOCZONYCH	
2.1. Karta Narodów Zjednoczonych	52
2.2. Powszechna Deklaracja Praw Człowieka	104
2.3. Protokół Fakultatywny do Konwencji o Prawach Dziecka w Sprawie Angażowania Dzieci w Konflikty Zbrojne	113
2.4. Rezolucje Rady Bezpieczeństwa ONZ	121
2.4.1. Rezolucja nr S/RES/1267 (sankcje wobec Al-Ka'idy i Talibów)	122
2.4.2. Rezolucja RB ONZ nr S/RES/1269 (międzynarodowa współ- praca antyterrorystyczna)	127
2.4.3. Rezolucja RB ONZ nr S/RES/1368 (potępiająca zamachy terro- rystyczne z 11 września 2001 r.)	129
2.4.4. Rezolucja RB ONZ nr S/RES/1373 (przeciwdziałanie aktom terrorystycznym)	131
2.4.5. Rezolucja RB ONZ nr S/RES/1535 (Zarząd Wykonawczy Ko- mitetu Antyterrorystycznego)	135
2.4.6. Rezolucja RB ONZ nr S/RES/1540 (dostęp do broni masowego rażenia)	138
2.4.7. Rezolucja RB ONZ nr S/RES/1624 (potępiającą zamachy terro- rystyczne)	143
2.4.8. Rezolucja RB ONZ nr S/RES/1673 (zapobieganie proliferacji broni masowego rażenia)	147

2.4.9. Rezolucja RB ONZ nr S/RES/2151 (reforma sektora bezpieczeństwa)	149
2.4.10. Rezolucja RB ONZ nr S/RES/2178 (werbunek do tzw. Państwa Islamskiego)	156
2.5. Informacje dodatkowe i komentarz	166

ROZDZIAŁ 3. ORGANIZACJA TRAKTATU PÓŁNOCNOATLANTYCKIEGO

3.1. Traktat Północnoatlantycki	175
3.1.1. Protokół do Traktatu Północnoatlantyckiego o Akcesji Rzeczypospolitej Polskiej	180
3.1.2. Ustawa o Ratyfikacji Traktatu Północnoatlantyckiego	181
3.2. Umowa Między Stronami Traktatu Północnoatlantyckiego o Ochronie Informacji	182
3.3. Umowa Między Stronami Traktatu Północnoatlantyckiego o Współpracy w Dziedzinie Informacji Atomowych	186
3.4. Plan Współpracy w Zwalczaniu Terroryzmu – Deklaracja Szczytu NATO w Pradze (Prague Summit Declaration)	200
3.5. Deklaracja Szczytu NATO w Newport	211
3.6. Informacje dodatkowe i komentarz	246

ROZDZIAŁ 4. RADA EUROPY

4.1. Statut Rady Europy	249
4.2. Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności	282
4.3. Europejska Konwencja o Zwalczaniu Terroryzmu	302
4.4. Protokół Nr 6 do Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności Dotyczący Zniesienia Kary Śmierci	310
4.5. Konwencja Rady Europy o Zapobieganiu Terroryzmowi	313
4.6. Konwencja Rady Europy o Praniu, Ujawnianiu, Zajmowaniu i Konfiskacie Dochodów Pochodzących z Przestępstwa oraz o Finansowaniu Terroryzmu	334
4.7. Informacje dodatkowe i komentarz	372

ROZDZIAŁ 5. UNIA EUROPEJSKA

5.1. Traktat o Unii Europejskiej oraz Traktat Akcesyjny	384
5.2. Deklaracja w Sprawie Zwalczania Terroryzmu	424
5.3. Plan Działania Unii Europejskiej w Zakresie Zwalczania Terroryzmu	439
5.4. Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 19 lutego 2009 r. w Sprawie Roli NATO w Strukturalnym Bezpieczeństwie UE (2008/2197(INI))	446
5.5. Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 19 lutego 2009 r. w Sprawie Europejskiej Strategii Bezpieczeństwa i Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony (2008/2202 (INI))	458
5.6. Informacje dodatkowe i komentarz	470

ROZDZIAŁ 6. ORGANIZACJA BEZPIECZEŃSTWA I WSPÓŁPRACY W EUROPIE

6.1. Akt Końcowy Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie	487
6.2. Traktat o Konwencjonalnych Siłach Zbrojnych w Europie	494
6.3. Traktat o Otwartych Przestworach	522
6.4. Memorandum Budapeszteńskie o Gwarancjach Bezpieczeństwa	565
6.5. Protokół z Mińska	570
6.6. Porozumienie z Mińska – Memorandum o Realizacji Protokołu z Mińska	572
6.7. Deklaracja Wspierająca Kompleks Działań na Rzecz Realizacji Mińskich Porozumień ws. Ukrainy	574
6.8. Informacje dodatkowe i komentarz	582
ZAKOŃCZENIE	589
WYKAZ BLOKÓW I TABEL	591
WYKAZ SKRÓTÓW	593
BIBLIOGRAFIA	601

WSTĘP

Wojny i konflikty zbrojne towarzyszą człowiekowi od zarania dziejów. Nie zanosi się na to, że zostaną wyeliminowane ze światowego porządku w nadchodzącym czasie. Każda wojna kończy się wygraną jednej ze stron, czy to pojedynczego kraju, czy też zawiązanego wcześniej sojuszu. Regułą jest, że to właśnie zwycięzca określa nowo powstały ład powojenny oraz doprowadza do podpisania traktatu pokojowego, kończącego formalnie prowadzone działania zbrojne. W taki właśnie sposób powstały Liga Narodów i jej następczyni, funkcjonująca po dziś dzień, Organizacja Narodów Zjednoczonych. Podmioty te miały, i nadal mają, gwarantować powstrzymywanie się od działań zbrojnych oraz rozwiązywanie sporów pomiędzy państwami na zasadzie pokojowej, opartej na szeroko pojętej zgodzie krajów do nich należących.

W niniejszym opracowaniu autor starał się przybliżyć czytelnikowi najważniejsze – według niego – organizacje o charakterze międzynarodowym, które realnie przyczyniły się do formowania światowego pokoju i bezpieczeństwa. Intencją autora było wskazanie czytelnikowi ważniejszych dokumentów oraz aktów prawnych, mających rzeczywisty wpływ na kształtowanie się polityki omawianej organizacji, a przede wszystkim na decyzje podejmowane przez kraje w nich uczestniczące, w sytuacji *ścierania się interesów* uczestników kontaktów międzypaństwowych, które charakteryzuje przede wszystkim anarchiczna natura systemu międzynarodowego, a nie wewnętrzne atrybuty poszczególnych państw. Charakter podmiotów polityki globalnej umożliwia funkcjonowanie mechanizmu równowagi sił, za pomocą którego państwa nie dopuszczają do ograniczenia swojej autonomii i uzależnienia się od innych. Odpowiednio kształtowana polityka zagraniczna prowadzi więc

do wzajemnego zaufania oraz wzrostu stabilności i dobrobytu w ramach obopólnych stosunków. Sytuację taką może wyłącznie zapewnić współdziałanie w ramach partnerstwa w organizacji o charakterze subnarodowym.

Zamierzeniem autora było zgromadzenie w jednym miejscu zarówno podstawowych informacji dotyczących każdej omawianej organizacji, jak i wybranych przez niego aktów prawnych oraz dokumentów wpływających w sposób wymierny na formowanie się ich polityki bezpieczeństwa. Przytaczając słowa Alberta Einsteina: „Istnieje tylko jedna droga do osiągnięcia pokoju i bezpieczeństwa – utworzenie organizacji ponadnarodowej...”, autor żywi nadzieję, że funkcjonujące współcześnie organizacje o charakterze ponadnarodowym spełnią stawiane przed nimi zadania i utrzymają obowiązujący dziś światowy ład i porządek. Czy to się uda, pokaże czas. To od decydentów politycznych oraz prowadzonej przez nich, odpowiednio dobranej, *grze dyplomatycznej* zależeć będzie los ewentualnych ofiar przyszłych konfliktów i wojen. Miejmy nadzieję, że będzie ich jak najmniej.

W prezentacji organizacji i ich aktów prawnych zastosowano kryterium czasowe. Rozważania rozpoczęto od Ligi Narodów, jako podmiotu międzynarodowego ustalającego porządek światowy po zakończeniu I wojny światowej. Pomimo faktu, że organizacja ta nie spełniła pokładanych w niej nadziei, jednak stwarzała podstawę do ustalenia norm międzynarodowych obowiązujących po dziś dzień. Kolejnym omawianym podmiotem jest sukcesorka Ligi Narodów, czyli Organizacja Narodów Zjednoczonych. Jest to najważniejszy organ polityczny o charakterze ogólnoświatowym, który za podstawowy cel swojej działalności stawia zapewnienie pokoju i bezpieczeństwa międzynarodowego, rozwój współpracy między narodami oraz popieranie przestrzegania praw człowieka. Następnym omawianym sojuszem o charakterze globalnym jest Organizacja Traktatu Północnoatlantyckiego. Autor starał się opisać NATO w sposób jak najbardziej przystępny. Pamiętając, że jest to niezwykle istotny „gracz” na arenie międzynarodowej w zakresie kształtowania światowego pokoju i bezpieczeństwa, nie należy zapominać, że rejonem zainteresowania Sojuszu jest cały współczesny świat, a nie tylko tzw. obszar traktatowy. W dalszej części przedstawiona została subregionalna Rada Europy. Jej działalność jest wyjątkowo ważna, ponieważ w ramach prowadzonego w niej dialogu uchwalono między innymi Konwencję

o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności oraz Europejską Konwencję o Zwalczaniu Terroryzmu. Następną opisywaną organizacją jest Unia Europejska. Funkcjonowanie jej w dużym stopniu opiera się na współpracy z innymi podmiotami międzynarodowymi, w tym przede wszystkim z NATO. Istotne kwestie działalności Unii mają związek z podejmowanymi działaniami politycznymi w zakresie prowadzenia wspólnej polityki zagranicznej i obrony. Ostatnim omawianym podmiotem jest Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie. Zrzesza ona w swoich szeregach kraje spoza Europy, dlatego też jej działalność w wymiernym stopniu przyczynia się do kształtowania się światowego bezpieczeństwa oraz budowania wzajemnego zaufania pomiędzy krajami współpracującymi. W ramach prowadzonych konsultacji przyjęte zostały dwa jakże istotne dokumenty kształtujące porządek światowy, a mianowicie Traktat o Konwencjonalnych Siłach Zbrojnych w Europie oraz Traktat o Otwartych Przystawach.

Budowa poszczególnych rozdziałów również wynika z kryterium czasowego. Przyjęto, że po krótkim omówieniu organizacji następuje prezentacja aktów prawnych dotyczących jej powstania. Następne dokumenty prezentowane są zgodnie z przyjętym wcześniej założeniem. Na zakończenie każdego rozdziału umieszczone zostały informacje dodatkowe i komentarz, w których zawarto dane uzupełniające dotyczące działania każdej organizacji, zarówno w aspekcie prawnym, jak i historycznym. Z uwagi na objętość opracowania autor zrezygnował z całościowego cytowania niektórych aktów prawnych, przede wszystkim aneksów, deklaracji oraz załączników. Uwaga ta odnosi się zwłaszcza do Traktatu Ligi Narodów, Konwencji Rady Europy o Zapobieganiu Terroryzmowi, Traktatu o Unii Europejskiej wraz z Aktem Przystąpienia oraz Traktatu o Otwartych Przystawach.

Wykorzystane źródła oraz literatura przedmiotu zostały podane w przypisach. Akademicki charakter opracowania skłonił jednak autora do przyjęcia szczególnych zasad ich sporządzania. Zrezygnowano z drobiazgowego dokumentowania poszczególnych stwierdzeń przypisami oraz odsyłaczami do poszczególnych dokumentów lub do konkretnych fragmentów literatury innych autorów. Ograniczono się do sporządzenia szczegółowej analizy z wybranych dzieł, jednocześnie je wymieniając. Zasadniczą formą jest więc odsyłacz typu *opracowanie na podstawie*,

mający stanowić zachętę dla czytelnika do ewentualnych dalszych poszukiwań. Liczba pozycji literatury w poszczególnych przypisach, na podstawie których dokonano zestawienia uzależniona jest od popularności danego zagadnienia, a ich kolejność – od daty wydania. W każdym rozdziale obowiązuje zasada przedstawienia całości dzieł innych autorów, na podstawie których dokonano analizy.

W opracowaniu przyjęto regułę podawania pełnych nazw struktur instytucjonalnych niższego szczebla wszystkich omawianych organizacji w ich polskim tłumaczeniu, natomiast w nawiasach w dominującym języku kongresowym – angielskim. Zrezygnowano zaś z terminów obcych w odniesieniu do ciał zwierzchnich analizowanych podmiotów międzynarodowych. Podobne zasady przyjęto w przypadku nazw poszczególnych traktatów, konwencji i innych porozumień międzynarodowych, wyjątek czyniąc dla najbardziej znanych, takich jak: Traktat Ligi Narodów, Karta Narodów Zjednoczonych czy Akt Końcowy KBWE z Helsinek. Inne terminy obce podawano obok ich polskich odpowiedników, najczęściej w języku angielskim (za wyjątkiem nazwy Organizacji Narodów Zjednoczonych, którą podano we wszystkich językach oficjalnych tej organizacji, jak również w przypadku Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego, przy której zamieszczono tłumaczenie w językach urzędowych Sojuszu. Spowodowane było to faktem podniesienia precyzji określenia oraz ewentualnej przydatności w studiowaniu przez czytelnika opisywanych zagadnień na podstawie dokumentów lub opracowań obcojęzycznych).

Opracowanie niniejsze składa się z sześciu rozdziałów, a każdy opisuje inną organizację międzynarodową. Zamysłem autora było przedstawienie czytelnikowi ważniejszych uczestników stosunków międzynarodowych, mających wpływ na szeroko pojętą sytuację bezpieczeństwa światowego, pomimo że niektórzy z nich stanowią podmioty o charakterze regionalnym. Nie zmienia to jednak faktu, że podejmowane przez nich działania odbijają się szerokim echem na arenie światowej.

W rozdziale pierwszym została opisana Liga Narodów. Rozdział zaczyna się krótkim opisem tej, niefunkcjonującej już dziś organizacji, poczynając od inicjatywy jej powołania, poprzez wymienienie państw założycielskich oraz uczestniczących w niej, a skończywszy na opisie jej działań i uprawnieniach. Zamieszczono treść orędzia prezydenta Stanów

Zjednoczonych Th. W. Wilsona do Kongresu USA (tzw. 14 punktów Wilsona) wraz z jego opisem. Autor traktuje je jako podstawę zawartego później Traktatu Wersalskiego, a w konsekwencji utworzenia Ligi Narodów. W dalszej części znajduje się Traktat Ligi Narodów wraz z charakterystyką oraz Traktat przeciwwojenny z opisem, który to pomimo faktu, że zawarty został poza Ligą Narodów – więc formalnie nadal obowiązuje – wpłynął w sposób istotny na kształtowanie się ówczesnego bezpieczeństwa międzynarodowego. Rozdział kończą informacje dodatkowe i komentarz, w których zawarta zostały m.in. treść Noty rządu ZSRR do rządu Polskiego z 17 września 1939 r. oraz krótki opis najważniejszych wydarzeń mających wpływ na polską politykę w okresie międzywojennym. Informacje te, według autora, pozwolą przybliżyć czytelnikowi sytuację Polski przed I wojną światową. Stanowią więc one spójną całość z treścią rozdziału.

Rozdział drugi poświęcony został Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ). Rozpoczyna się on od zwięzłego opisu organizacji, po czym przedstawiony zostaje jej dokument założycielski, Karta Narodów Zjednoczonych. Autor rozpoczął od opisu okoliczności jej powstania, starał się to wykonać w sposób jak najbardziej przejrzysty, pamiętając jednocześnie o tzw. prawdzie historycznej oraz obiektywizmie badacza naukowego. Do treści Karty dołączony został Statut Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości oraz Porozumienie ustanawiające Komisję Przygotowawczą Narodów Zjednoczonych. W dalszej części rozdziału przedstawiona została Powszechna Deklaracja Praw Człowieka oraz Protokół Fakultatywny do Konwencji o Prawach Dziecka w Sprawie Angażowania Dzieci w Konflikty Zbrojne. W dalszej części rozdziału drugiego autor przedstawił działanie Rady Bezpieczeństwa ONZ (RB ONZ). W podrozdziale tym umieścił teksty najważniejszych, według niego, rezolucji mających związek z przeciwdziałaniem zjawisku współczesnego terroryzmu. Teksty tychże rezolucji zostały zamieszczone w języku angielskim. Uczyniono to z czterech głównych powodów: po pierwsze – jest to jeden z języków oficjalnych używanych w ONZ, a ponadto stanowi język roboczy Sekretariatu ONZ (poza językiem francuskim), po drugie – na oficjalnej stronie internetowej RB ONZ¹ teksty rezolucji znajdują się

¹ www.un.org/en/sc/documents/resolutions.

w języku angielskim, po trzecie – Ośrodek Informacji ONZ w Warszawie nie zajmuje się tłumaczeniem na język polski tychże rezolucji, po czwarte – język angielski jest językiem najbardziej popularnym wśród języków oficjalnych ONZ. Czwarty powód wydawać się może najbardziej istotny dla czytelnika. Autor ograniczył się wyłącznie do opisu poszczególnych rezolucji. I tak, w rozdziale tym umieszczone zostały rezolucje dotyczące: sankcji wobec Al-Ka’idy i Talibów; intensyfikacji międzynarodowej współpracy antyterrorystycznej; potępienia zamachów terrorystycznych z 11 września 2001 r.; zobowiązania państw członkowskich do podjęcia szeregu środków w zakresie przeciwdziałania aktom terrorystycznym; powołania Zarządu Wykonawczego Komitetu Antyterrorystycznego; powołania Komitetu, którego zadaniem jest przestrzeganie zapobiegania dostępu do broni masowego rażenia podmiotom niepaństwowym; potępienia wszelkich zamachów terrorystycznych, jak również podżegania do nich; zapobiegania proliferacji broni masowego rażenia; reformy sektora bezpieczeństwa oraz werbunku do tzw. Państwa Islamskiego. Na końcu rozdziału umieszczone zostały informacje dodatkowe i komentarz, w których zawarto opis działania ONZ oraz Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości (MTS).

Rozdział trzeci opisuje działalność Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego (NATO). Na wstępie autor dokonał prezentacji historycznej organizacji, kierując się przede wszystkim opisem jej powstania, przechodząc następnie do opisu jej funkcjonowania oraz charakterystyki jej organów. W dalszej części przytoczony został Traktat Północnoatlantycki wraz z jego tekstem urzędowym, Protokół do Traktatu Północnoatlantyckiego o akcesji Rzeczypospolitej Polskiej oraz Ustawa o ratyfikacji Traktatu Północnoatlantyckiego. W rozdziale tym zaprezentowana została Umowa między Stronami Traktatu Północnoatlantyckiego o ochronie informacji wraz załącznikami i opisem oraz Umowa między Stronami Traktatu Północnoatlantyckiego o Współpracy w dziedzinie informacji atomowych z załącznikiem oraz jej opisem. W rozdziale trzecim autor zamieścił kompletną Deklarację Szczytu NATO w Pradze z 2002 r., szczególnie nacisk kładąc na Plan Współpracy w Zwalczaniu Terroryzmu, który został szczegółowo opisany. Deklaracja Szczytu w Pradze zamieszczona została w języku angielskim ze względu na brak jej oficjalnego tłumaczenia na język polski. Język angielski – podobnie jak francuski – jest oficjalnym językiem

Sojuszu Północnoatlantyckiego. Dodatkowo w rozdziale trzecim znajduje się Deklaracja Szczytu NATO w Newport z 2014 r. W informacjach dodatkowych i komentarzu znajduje się szczegółowy opis funkcjonowania tej organizacji, poczynając od jego historii i tzw. polskiej drogi do NATO, poprzez opis kolejnych jego strategii, omówienie działania tzw. fundamentu Organizacji, jakim jest art. 5 Traktatu Północnoatlantyckiego, poprzez omówienie dotychczasowej działalności Sojuszu. Rozdział kończy opis wszystkich Szczytów NATO.

Rozdział czwarty poświęcony został Radzie Europy. Zawarto w nim opis tej subregionalnej organizacji, następnie zaś przedstawiony został jej Statut oraz jeden z najważniejszych dokumentów dotyczących praw człowieka, a mianowicie Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności wraz z opisem. Kolejnym omówionym dokumentem jest Europejska Konwencja o Zwalczaniu Terroryzmu, która stanowi jeden z najważniejszych dokumentów międzynarodowych dotyczących walki ze współczesnym terroryzmem. Następnym dokumentem jest Protokół Nr 6 do Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności Dotyczący Zniesienia Kary Śmierci. W rozdziale tym znajduje się również Konwencja Rady Europy o zapobieganiu terroryzmowi oraz Konwencja Rady Europy o praniu, ujawnianiu, zajmowaniu i konfiskacie dochodów pochodzących z przestępstwa oraz o finansowaniu terroryzmu. Ostatnie dwa wymienione dokumenty zostały sporządzone podczas obrad w Warszawie w 2005 r. Rozdział kończą informacje dodatkowe i komentarz, które zawierają szczegółowy opis funkcjonowania omawianej organizacji.

W rozdziale piątym opisana została Unia Europejska. Autor rozpoczął od przedstawienia tej organizacji, następnie przechodząc do prezentacji Traktatu o Unii Europejskiej wraz z opisem oraz Traktatu Akcesyjnego. W dalszej części rozdziału znajduje się Deklaracja w Sprawie Zwalczania Terroryzmu oraz Plan Działania Unii Europejskiej w zakresie zwalczania terroryzmu. Dokumenty te są niezwykle istotne z uwagi na przeciwdziałanie temu zjawisku, chociażby przez to, że określono w nich cele strategiczne UE w tym zakresie. Plan strategii Unii Europejskiej w zakresie zwalczania terroryzmu zawiera priorytetowe kierunki działań w ramach walki z tym zjawiskiem. W rozdziale znajduje się również opis oraz tekst Rezolucji Parlamentu Europejskiego w sprawie roli NATO w strukturze

bezpieczeństwa Unii oraz opis i tekst Rezolucji Parlamentu Europejskiego w sprawie europejskiej strategii bezpieczeństwa i europejskiej polityki bezpieczeństwa i obrony. Rozdział kończą informacje dodatkowe i komentarz, w których zawarto opis systemu bezpieczeństwa europejskiego, poczynając od rysu historycznego, poprzez opis zarządzania kryzysowego w UE, a skończywszy na krótkiej charakterystyce dotychczasowych operacji i misji Unii oraz ich charakterystyce.

W rozdziale szóstym opisana została Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie. Autor rozpoczął od jej historii, następnie przedstawiony został Akt Końcowy Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie wraz z opisem. W dalszej kolejności w opracowaniu znajduje się Traktat o Konwencjonalnych Siłach Zbrojnych w Europie oraz Traktat o Otwartych Przystankach. Wymienione dokumenty są niezwykle istotne z punktu widzenia kształtowania się procesu bezpieczeństwa we współczesnej Europie oraz w sposób wymierny przyczyniają się do powiększenia dwustronnego zaufania pomiędzy krajami NATO a Federacją Rosyjską. W omawianym rozdziale znajdują się również dokumenty międzynarodowe związane z bezpieczeństwem Ukrainy. Pierwszy z nich, to Memorandum Budapeszteńskie o Gwarancjach Bezpieczeństwa kształtujące porządek *poatomowy* w tym kraju. Dokument ten został umieszczony w języku angielskim² oraz w tłumaczeniu roboczym na język polski Ministerstwa Spraw Zagranicznych. Drugim dokumentem jest Protokół z Mińska dotyczący zawieszenia broni pomiędzy rządem ukraińskim a walczącymi z nim zbrojnie separatystami wspieranymi przez rząd w Moskwie oraz ustabilizowania sytuacji we wschodniej części Ukrainy. Kolejnym dokumentem jest Porozumienie z Mińska – Memorandum o Realizacji Protokołu z Mińska, dotyczący zawieszenia broni oraz utworzenia zdemilitaryzowanej strefy buforowej na wschodzie Ukrainy. Ostatnim aktem prawnym jest Deklaracja wspierająca Kompleks działań na rzecz realizacji Mińskich Porozumień ws. Ukrainy poświęcony uregulowaniu konfliktu w Donbasie. Rozdział kończą informacje dodatkowe

² W j. ang. Memorandum Budapeszteńskie znajduje się na stronie internetowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych, www.msz.gov.pl/en/p/wiedenobwe_at_s_en/news/memorandum_on_security_assurances_in_connection_with_ukraine_s_accession_to_the_treaty_on_the_npt?printMode=true [dostęp: 10.11.2015].

i komentarz, w których zawarty jest opis kluczowych traktatów rozbrownionych (SALT, START, SORT) oraz szczegółowa charakterystyka sił jądrowych Stanów Zjednoczonych i Federacji Rosyjskiej. Autor dokonał również analizy ważniejszych wydarzeń dotyczących zawieszenia uczestnictwa Rosji w Traktacie o Redukcji Sił Konwencjonalnych w Europie (CFE).

W wykazie skrótów autor umieścił tylko te, które uważał za najważniejsze dla czytelnika, a które to występują w tekście, lub są z nim powiązane. Zamieszczony zaś spis tzw. bloków ma posłużyć do szybszego odnalezienia dokumentów, tematów pokrewnych i ewentualnego dalszego zgłębiania wiedzy na wskazany przez autora temat. W bibliografii – z konieczności oszczędności miejsca – zrezygnowano z podawania adresów internetowych konkretnych dokumentów wykorzystanych w pracy. Ograniczono się do przywołania adresów oficjalnych stron internetowych poszczególnych instytucji publikujących owe dokumenty, np. Organizacji Narodów Zjednoczonych, Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego czy też Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

Zapisy Dzienników Ustaw, w tekście zasadniczym opracowania, zostały umieszczone zgodnie z Uchwałą Ortograficzną nr 13 Rady Języka Polskiego w sprawie zapisu skrótu tytułu Dziennik Ustaw/Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej, przyjętej na XXII posiedzeniu plenarnym, w dniu 15 maja 2006 r. W bibliografii zawarte są natomiast zapisy prostsze, stosowane w praktyce prawniczej.

Podczas przygotowywania opracowania autor starał się wykorzystać rozległą literaturę przedmiotu, przede wszystkim natury prawnej oraz historycznej, korzystając również ze źródeł obcojęzycznych. Niemniej jednak ważną rolę odegrały publikacje internetowe. Wymagały one jednak starannej weryfikacji, ale koniec końców okazały się istotnym sposobem pozyskania materiałów źródłowych, w tym tekstów umów międzynarodowych z komentarzami, traktatów międzynarodowych z komentarzami oraz Rezolucji Rady Bezpieczeństwa ONZ, jak również umów dwustronnych. Do najważniejszych publikacji zwartych w języku polskim na szczególne podkreślenie zasługują (według kolejności korzystania): *Historia polityczna świata XX wieku (1901–1945 oraz 1945–2000)*, pod redakcją Marka Bankowicza; *Bezpieczeństwo międzynarodowe. Wymiar militarny* Przemysław Żurawskiego vel Grajewskiego; *Porządek międzynarodowy u progu XXI wieku*, pod redakcją Romana Kuźniara; *Stosunki między-*

narodowe. Geneza, struktura, dynamika, pod redakcją Edwarda Haliżaka i Romana Kuźniara; *Polska droga do NATO* Piotra Mickiewicza; *Siła i solidarność. Strategia NATO 1949–1989* Roberta Kupieckiego; *Wojny, konflikty zbroje i punkty zapalne na świecie* Krzysztofa Kubiaka oraz *NATO w dobie transformacji: globalny system bezpieczeństwa a próby utrzymania Pax Americana* i *NATO w dobie transformacji: siły zbrojne w transatlantyckim systemie bezpieczeństwa początku XXI wieku* Krzysztofa Kubiaka i Piotra Mickiewicza. Przydatne okazały się również opracowania będące w posiadaniu Ministerstwa Spraw Zagranicznych, a przede wszystkim robocze tłumaczenia tekstów użytych przez autora. Ważniejsze strony internetowe, z których korzystał autor, to portal: Organizacji Narodów Zjednoczonych (szczególnie istotny z punktu widzenia dokumentów dotyczących funkcjonowania Rady Bezpieczeństwa ONZ), Ośrodka Informacji ONZ w Polsce, Ministerstwa Spraw Zagranicznych oraz Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego.

Opracowanie niniejsze nie opisuje wszystkich istotnych aktów prawnych uchwalonych przez opisywane organizacje oraz wymiarów prowadzonej przez nie polityki międzynarodowej, a wyłącznie nakreśla ważniejsze obszary i działania, które związane są z ich funkcjonowaniem. Z tego właśnie powodu w sposób marginalny potraktowano działanie Unii Europejskiej w zakresie prowadzonej polityki zagranicznej i obrony. Niewątpliwie przyczynia się ona do budowy wzajemnego bezpieczeństwa oraz zaufania, ale jej wpływ na prowadzone działania międzynarodowe – jak pokazuje praktyka – jest raczej minimalny.

Przystępując do zbierania, opracowywania i weryfikowania materiałów niezbędnych do napisania niniejszego opracowania, założono, że głównym jego celem będzie dokonanie przeglądu oraz analizy organizacji międzynarodowych mających wpływ na formowanie się i przestrzeganie światowego pokoju i bezpieczeństwa oraz najważniejszych aktów prawnych uchwalonych w ramach poszczególnych organizacji. Pozwoliło to – przy uwzględnieniu obecnych wyzwań i zagrożeń dla społeczności międzynarodowej – umożliwić sprawną weryfikację ważniejszych postanowień zawartych w ramach omawianych organizacji, co z kolei powinno umożliwić sprawne działania decydentów państwowych w kwestii pogłębiania światowego pokoju i bezpieczeństwa. Autor zdając sobie sprawę z faktu, że jego opracowanie nie jest wolne od niedociągnięć, to

jednak stanowi pracę o charakterze prekursorskim w literaturze polskiej. Wszelkie krytyczne uwagi, które przyczynią się do przygotowania ewentualnego kolejnego – poprawionego i uzupełnionego wydania – przyjmowane będą z wdzięcznością.

Publikacja prezentuje stan prawny na dzień 15 listopada 2015 r.

Na koniec autor chciałby złożyć wyrazy głębokiej wdzięczności wszystkim tym, którzy służyli mu radą i cennymi wskazówkami przy pisaniu niniejszego opracowania. Przede wszystkim wyrazy podziękowania należą się: Panu Profesorowi Andrzejowi Sylwestrzakowi za wnikliwą recenzję pierwszej wersji monografii – jego krytyczne uwagi sprawiły, że książka stała się bardziej przyjazna dla czytelnika oraz Panu Profesorowi Andrzejowi Misiukowi za cenne wskazówki dotyczące warstwy merytorycznej opracowania. Nade wszystko autor dziękuje Panu Profesorowi Krzysztofowi Kubiakowi za inspirację do podjęcia tego wyzwania. Najszersze podziękowania należą się jednak Dorocie i Gabrieli za cierpliwość, wyrozumiałość i wsparcie, co pozwoliło autorowi poświęcić czas na pracę nad niniejszą, oddawaną do rąk czytelników, książką.